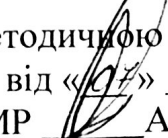

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи
Кафедра банківської справи та фінансового моніторингу

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «07» вересня 2021 № 6
Голова НМР Антон МОНАЄНКО

Робоча програма
навчальної дисципліни
“УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ”
для підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
ОПП «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Статус дисципліни: обов’язкова

Ірпінь 2021

Робоча програма обов'язкової навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі» складена на основі освітньо-професійної програми «Управління процесами у сфері банківського бізнесу», другого (магістерського) рівня спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування» затвердженої Вченою радою Університету "26" 04 2021р. протокол №5.

Автор:

О. В. Пернарівський, к.е.н., доцент
доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

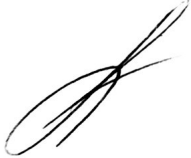
Рецензенти

Ю. М. Коваленко, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових ринків;
 Л. А. Ключко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу.

Гарант освітньої програми О.І.Береславська, д.е.н., професор,
завідувачка кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою банківської справи та фінансового моніторингу, протокол від "08" 06 2021 р. № 12

Завідувач кафедри

 О. І. Береславська, д.е.н., професор

Розглянуто і схвалено на засіданні вченої ради Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи, протокол від "15" 06 2021 р. № 10

Голова вченої ради

ННІ фінансів, банківської справи

 М. О. Кужелев, д.е.н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

 І. В. Качур к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

РЕЦЕНЗІЯ

**на робочу програму навчальної дисципліни
«Управління ризиками у банківському бізнесі»
для підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Управління процесами в сфері банківського бізнесу»**

Структура курсу передбачає вивчення двох змістовних частин: «Кількісний аналіз банківських ризиків та способи їх перерозподілу» та «Хеджування фінансових ризиків банку та їх врахування у прийнятті управлінських рішень». В них розглядаються організаційні засади управління ризиками у банківській діяльності, підходи до їх кількісного вимірювання, а також способи їх зниження та врахування у прийнятті управлінських рішень.

Робоча програма дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі» логічно структурована, містить розгорнутий перелік питань, що вивчаються під час лекційних та семінарських занять, питань та завдань для самостійного опрацювання та індивідуальної роботи, контролю знань студентів. До кожного структурного елемента робочої програми визначено перелік рекомендованої літератури, присвяченої основним аспектам управління ризиками фінансових операцій у банківській діяльності.

На підставі викладеного вважаю, що рецензована робоча програма навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі», розроблена доцентом О.В. Пернарівським, відповідає встановленим вимогам щодо забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах України, ґрунтується на широкій джерельній базі вітчизняних та зарубіжних дослідників, впроваджує новітні підходи до вивчення методів управління ризиками фінансових операцій банків, тому рекомендується до використання в навчальному процесі.

Рецензент

**Ю. М. Коваленко, д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових ринків**

РЕЦЕНЗІЯ
на програму навчальної дисципліни
«Управління ризиками у банківському бізнесі»
для підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі» містить теми, які розташовані в логічній послідовності та розкривають зміст управління основними видами ризиків у фінансовій діяльності банків.

У робочій програмі навчальної дисципліни наведено опис структури дисципліни за модульною системою; теми лекційних та семінарських (практичних) занять; питання для підготовки до семінарських занять та для самостійного опрацювання; перелік питань для поточного та семестрового контролю знань; форми та методи оцінювання; розподіл балів; рекомендовану літературу.

Тематика, зміст та погодинна структура семінарських занять здатна забезпечити набуття здобувачами вищої освіти належних знань та практичних навичок щодо управління основними ризиками у діяльності банку.

В цілому робоча програма курсу «Управління ризиками у банківському бізнесі» відповідає встановленим вимогам і може бути використана при організації навчального процесу.

Рецензент

**Л. А. Ключко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу**

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	11
4. Критерії оцінювання.....	16
5. Засоби оцінювання.....	21
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	22
7. Рекомендована література.....	23

1. ПЕРЕДМОВА

Програма навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі» складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня 072 «Управління процесами у сфері банківського бізнесу», затвердженої Вченою радою Університету 26.04.2021 р. (протокол №5).

Метою навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі» є набуття знань про теоретичні засади банківських ризиків; методи кількісного аналізу ризиків у банківській діяльності; формування вмінь та навичок щодо застосування цих знань у роботі з управління ризиками у банківському бізнесі..

Завданням є формування у здобувачів освіти навиків здійснення якісного та кількісного аналізу банківських ризиків, а також раціонального управління ними у банківському бізнесі із використанням новітніх прийомів та методів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи аналізу, оцінки та управління ризиками в сфері банківського бізнесу.

Методи навчання:

1) Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – словені (лекція, семінари, бесіда, розповідь); наочні – (ілюстрація, демонстрація, презентація), практичні (збір інформації, її економічна обробка, розрахунки, графічно-схематичне зображення інформації).

2) Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: – індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3) Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні та продуктивні (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4) Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача вищої освіти з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських і практичних занять, виконання письмових завдань.

Форми навчання: денна і заочна.

Форми організації занять: навчальний процес здійснюється у таких формах, як класичні лекції, лекції-бесіди, лекції-консультації, тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання практичних завдань, тренінги, складання конспекту із завдань, що винесені на самостійну роботу, обговорення наукових публікацій тощо.

Організація поточного контролю та підсумкового контролю знань: поточний контроль проводиться у вигляді усного та письмового опитування на семінарських заняттях, підготовки індивідуальних завдань, написання підсумкових контрольних робіт за кожним модулем.

Підсумковий контроль передбачено проводити у формі екзамену.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Другий (магістерський)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин –150		Семестр	
		2-й	2-й
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Управління процесами у сфері банківського бізнесу	Лекції	
		26 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		97 год.	138 год.
		Індивід.-консультац. робота	
	3 год.	2 год.	
		Форма семестрового контролю: <i>екзамен</i>	

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯХ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Після вивчення курсу «Управління ризиками у банківському бізнесі» здобувачі вищої освіти повинні володіти такими компетентностями:

К. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК4. Здатність вести переговори та розв'язувати конфлікти.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність працювати в міжнародному просторі.

ЗК8. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

2.2 РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Формулювання результатів навчання для дисципліни “Управління ризиками у банківському бізнесі” професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” базується на результатах навчання, визначених освітньою програмою, зокрема:

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН 4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 6. Доступно й аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРН 9. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН 10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПРН 11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПРН 12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи.

ПРН 13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

2.3 ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.

Пререквізитами дисципліни є вивчення таких дисциплін як «Антикризове фінансове управління», «Ефективність банківського бізнесу», «Міжнародні розрахунки і валютні операції» тощо.

Постреквізитами дисципліни є: «Банківське регулювання та нагляд», «Валютне регулювання та валютний контроль», тощо.

**2.4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ”**

денна форма навчання

	Лекції	Практ	ІКР	СРС	Всього
Модуль 1 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
ЗМ 1. (1-3) Кількісний аналіз банківських ризиків та способи їх перерозподілу					
Тема 1. Основи ризик-менеджменту у сфері банківського бізнесу	4	2		10	16
Тема 2. Кількісний аналіз фінансових ризиків у банківській діяльності	6	8	2	21	37
Тема 3. Зовнішні методи зниження кредитних ризиків банку	4	2		16	22
Форма поточного контролю - МКР					
Всього по модулю І	14	12	2	47	75
Модуль 2 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
ЗМ 2. (4-6) Хеджування фінансових ризиків банку та їх врахування у прийнятті управлінських рішень					
Тема 4. Похідні фінансові інструменти(форварди, ф'ючерси, свопи, опціони) як зовнішні методи зниження ринкових ризиків банку	4	4		18	26
Тема 5. Внутрішні методи зниження фінансових ризиків в банківському бізнесі	4	4	1	16	25
Тема 6. Врахування ризиків у прийнятті управлінських рішень в банківському бізнесі	4	4		16	24
Форма поточного контролю – МКР					
Всього по модулю ІІ	12	12	1	50	75
Форма підсумкового контролю - іспит					
Разом годин з курсу	26	24	3	97	150

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ”**

заочна форма навчання

	Лекції	Практ	ІКР	СРС	Всього
Модуль 1 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
ЗМ 1. (1-3) Кількісний аналіз банківських ризиків та способи їх перерозподілу					
Тема 1. Основи ризик-менеджменту у сфері банківського бізнесу	-	-		16	16
Тема 2. Кількісний аналіз фінансових ризиків у банківській діяльності	2	2	1	32	37
Тема 3. Зовнішні методи зниження кредитних ризиків банку	-	-		22	22
Форма поточного контролю – МКР					
Всього по модулю І	2	2	1	70	75
Модуль 2 – 2,5 залікових кредитів (75 год.)					
ЗМ 2. (4-6) Хеджування фінансових ризиків банку та їх врахування у прийнятті управлінських рішень					
Тема 4. Похідні фінансові інструменти(форварди, ф'ючерси, свопи, опціони) як зовнішні методи зниження ринкових ризиків банку	2	-	-	10	12
Тема 5. Внутрішні методи зниження фінансових ризиків в банківському бізнесі	1	1	1	11	12
Тема 6. Врахування ризиків у прийнятті управлінських рішень в банківському бізнесі	1	1	-	12	12
Всього по модулю ІІ	4	2	1	68	75
Форма поточного контролю – МКР					
Разом годин з курсу	6	4	2	138	150

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ

Тема 1. Основи ризик-менеджменту у сфері банківського бізнесу

План лекційного заняття

1. Ризик-менеджмент як складова фінансового менеджменту в банку.
2. Функції ризик-менеджменту в банківському бізнесі.
3. Організація ризик-менеджменту в банках.

План семінарського заняття

1. Організація системи управління ризиками банку.
2. Принципи організації системи управління ризиками в банківському бізнесі.
3. Організаційна структура системи управління ризиками банку.
4. Оцінка адекватності та ефективності системи управління ризиками банку.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Ризик-орієнтоване управління банківськими установами.
2. Модель ризик-орієнтованого управління банківськими установами.
3. Формування організаційно-ієрархічної структури системи банківського ризик-менеджменту для досягнення поточних і стратегічних цілей

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ризик-менеджмент як складову фінансового менеджменту в банку.
2. Які функції виконує ризик-менеджмент в банківському бізнесі?
3. Назвіть принципи організації системи управління ризиками в банківському бізнесі.
4. Як класифікуються ризики в банківській діяльності?
5. Які ризики банку відносяться до фінансових?
6. Охарактеризуйте організаційну структуру системи управління банківськими ризиками.
7. Як здійснюється оцінка адекватності та ефективності системи управління ризиками банку?

Рекомендовані літературні джерела:

- Основна [3; 5, 6].
Допоміжна [8].
Міжнародні видання [9].
Інформаційні ресурси Інтернет [12; 13].

Тема 2. Кількісний аналіз фінансових ризиків у банківській діяльності

План лекційного заняття

1. Показники кредитного ризику.
2. Методи оцінки кредитного ризику.
3. Показники валютного ризику.
4. VaR-технологія оцінки валютного ризику.
5. Методи оцінки процентного ризику.
6. Показники та методи оцінки ризиків фінансових інвестицій.

План семінарського заняття

1. Імовірнісна та грошова оцінка кредитного ризику банку.
2. Статистичні та експертні методи оцінки кредитного ризику в банківській діяльності.
3. VaR-технологія оцінки курсових ризиків банку.
4. Геп-аналіз як метод оцінки процентного ризику банку.
5. Коефіцієнт β як показник курсового інвестиційного ризику банку.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Збір інформації для виконання індивідуального завдання на оцінку ринкових ризиків банку на основі його публічної фінансової звітності.
2. Методика оцінки ринкових ризиків банку на основі його публічної фінансової звітності при виконанні індивідуального завдання.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Методи оцінки ризику ліквідності банку: аналіз коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR), аналіз коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR).
2. Ліміти для контролю ризику ліквідності банку.
3. Стрес-тестування ризику ліквідності банку.
4. Індикаторами раннього виявлення кризи ліквідності банку.

Питання для самоконтролю

1. Що означає імовірна оцінка кредитного ризику банку?
2. Якими показниками може вимірюватись кредитний ризик в грошовому вираженні?
3. В чому полягає суть оцінки кредитного ризику на основі дискримінантних моделей та методу логістичної регресії?
4. Охарактеризуйте порядок визначення значення коефіцієнта ймовірності дефолту фізичної та юридичної особи згідно Положення НБУ №351.
5. Які показники використовуються для вимірювання курсових ризиків у банківській діяльності?
6. В чому полягає сутність VaR-технології оцінки курсових ризиків банку?
7. Що характеризує коефіцієнт β як показник курсового інвестиційного ризику банку?
8. Як оцінити ризик ліквідності банку на основі геп-аналізу?
9. Як можна спрогнозувати дефіцит ліквідності банку?
10. В чому полягає суть стрес-тестування ризику ліквідності банку?

Рекомендовані літературні джерела:

- Основна [1; 2; 3; 5; 6].
 Допоміжна [7; 8].
 Міжнародні видання [10; 11].
 Інформаційні ресурси Інтернет [12; 13].

Тема 3. Зовнішні методи зниження кредитних ризиків банку

План лекційного заняття

1. Застава і пов'язані з нею ризики.
2. Гарантія та порука як методи зниження кредитного ризику.
3. Страхування кредитних ризиків.

План практичного заняття

1. Сутність зовнішніх методів зниження кредитного ризику банку.
2. Застава як спосіб зниження кредитного ризику і властиві їй ризики..
3. Гарантія як метод зниження кредитного ризику банку.
4. Порука як метод зниження кредитного ризику банку..
5. Види страхування кредитних ризиків банків.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Принципи прийнятності забезпечення за кредитними операціями з метою зменшення кредитного ризику
2. Врахування ліквідності предмета застави при визначенні індивідуального кредитного ризику банку.
3. Критерії визначення стійкості та платоспроможності страхової компанії при страхуванні кредитних ризиків.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає особливість застави як способу зниження кредитного ризику банку?
2. Які ризики притаманні заставі як способу зниження кредитного ризику банку?
3. Охарактеризуйте принципи прийнятності забезпечення за кредитними операціями з метою зменшення кредитного ризику.

4. В чому полягає схожість та відмінність гарантії та поруки як методів зниження кредитного ризику банку?
5. Які ви знаєте види страхування кредитних ризиків банків?

Рекомендовані літературні джерела:

Основна [1; 3; 5; 6].

Допоміжна [7].

Міжнародні видання [11].

Інформаційні ресурси Інтернет [12, 13].

Тема 4. Похідні фінансові інструменти(форварди, ф'ючерси, свопи, опціони) як зовнішні методи зниження ринкових ризиків банку

План лекційного заняття

1. Зниження валютного ризику за допомогою деривативів(форвардів, ф'ючерсів, свопів, опціонів).
2. Зниження процентного ризику за допомогою деривативів.
3. Зниження портфельних інвестиційних ризиків за допомогою деривативів.

План практичного заняття

1. Хеджування як метод управління ціновими ризиками банків з метою їх мінімізації.
2. Загальна характеристика та класифікація похідних фінансових інструментів (деривативів)
3. Форвардні контракти: сутність, механізм дії, ризики, переваги та недоліки.
4. Сутність та особливості фінансових ф'ючерсних угод.
5. Види, категорії та характеристика опціонів як інструментів хеджування ризиків.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Хеджування фінансових ризиків на основі своп-контрактів.
2. Сутність та особливості операцій з укладання своп-контрактів, їх переваги та недоліки.
3. Кредитні деривативи та особливості їх обігу.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає відмінність між операціями хеджування і операціями страхування ризиків?
2. Назвіть спільні та відмінні риси форвардних і ф'ючерсних контрактів.
3. Які фінансові інструменти використовують для хеджування цінових ризиків?
4. Що таке хеджування процентного ризику?
5. Які види процентних деривативів вам відомі?
6. Порівняйте переваги та недоліки ф'ючерсних контрактів та опціонів.
7. Що таке внутрішня вартість опціону?
8. Як своп-контракти застосовують у процесі хеджування цінових ризиків?

Рекомендовані літературні джерела:

Основна [1; 3; 4, 5; 6].

Допоміжна [8].

Міжнародні видання [9, 10].

Інформаційні ресурси Інтернет [12; 13].

Тема 5. Внутрішні методи зниження фінансових ризиків в банківському бізнесі

План лекційного заняття

1. Лімітування як спосіб зниження фінансових ризиків банку
2. Диверсифікація як спосіб зниження фінансових ризиків.
3. Управління "гепом" як метод зниження процентного ризику банку
4. Створення резервів на покриття ризиків фінансових операцій в банківському бізнесі.

План практичного заняття

1. Лімітування як спосіб зниження фінансових ризиків.

2. Диверсифікація як спосіб зниження кредитних ризиків.
3. Диверсифікація як спосіб зниження ринкових ризиків.
4. Створення резервів на покриття фінансових ризиків.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Збір інформації для виконання індивідуального завдання на формування оптимального інвестиційного портфеля банку та оцінку ступеня його ризиковості.
2. Методика формування оптимального інвестиційного портфеля банку та оцінки ступеня його ризиковості.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Диверсифікація як спосіб зниження ступеня інвестиційного ризику банку.
2. Суть управління портфелем цінних паперів банку.
3. Оцінка ризику цінних паперів та формування оптимального інвестиційного портфеля банку.

Питання для самоконтролю

1. Визначте особливості самострахування як методу управління ризиками фінансових операцій банку.
2. В чому полягає сутність лімітування як способу зниження фінансових ризиків банку?
3. Які нормативи НБУ, що встановлені для регулювання фінансових ризиків банків, вам відомі?
4. В чому полягає сутність диверсифікації як способу зниження курсових ризиків банку?
5. Чи завжди диверсифікація портфеля забезпечує зниження ступеня його ризиковості?
6. Охарактеризуйте лімітування як спосіб зниження курсових ризиків банку.
7. Що таке оптимальний інвестиційний портфель банку?

Рекомендовані літературні джерела:

Основна [1; 3; 5; 6].

Допоміжна [8].

Міжнародні видання [10; 11].

Інформаційні ресурси Інтернет [12; 13].

Тема 6. Врахування ризиків у прийнятті управлінських рішень в банківському бізнесі

План лекційного заняття

1. Врахування ризиків при вирішенні питання про доцільність укладення фінансової угоди.
2. Врахування ризиків у банківському ціноутворенні.
3. Врахування ризику при створенні страхових резервів в банківському бізнесі.

План практичного заняття

1. Врахування ризику при вирішенні питання про доцільність укладення банком кредитної угоди з позичальником .
2. Врахування ризику у ціноутворенні кредитних продуктів банку.
3. Врахування ризику при створенні страхових резервів банку.
4. Врахування ризиків при встановленні відсоткових ставок по кредитах у іноземній валюті.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Врахування ризиків при встановленні відсоткових ставок по кредитах у іноземній валюті.
2. Цінова модель ринку капіталів (САРМ) Шарпа. Безризикова ставка дохідності. Лінія ринку капіталів.

Питання для самоконтролю

1. Як обґрунтувати доцільність укладення банком кредитної угоди з позичальником на основі методу дискримінантного аналізу ?

2. Що таке безризикова ставка відсотка за кредитом і як вона визначається?
3. Охарактеризуйте методику визначення премії за кредитний ризик банку.
4. Наведіть приклад створення страхових резервів на покриття ризиків у банківському бізнесі
5. Охарактеризуйте цінову модель ринку капіталів (CAPM) Шарпа.

Рекомендовані літературні джерела:

Основна [1; 3; 5; 6].

Допоміжна [8].

Міжнародні видання [9].

Інформаційні ресурси Інтернет [12; 13].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1.

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарських заняттях за темою становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського / лабораторного / практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі»
Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (24бали)			Контрольний захід №1	Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів	
Загальна кількість балів за модулем №1	14						10
Теми	T.1	T.2	T.3				
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Індивідуальна робота	5						
Модулі	Модуль 2 - (26 балів)			Контльний захід №2			
Загальна кількість балів за модулем №2	16						10
Теми	T.4	T.5	T6				
Відповідь на семінарських заняттях	2	2	2				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи						
Індивідуальна робота	5						
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE	5						

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Управління ризиками у банківському бізнесі»

Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (20балів)			Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів
Загальна кількість балів за модулем №1	20				
Теми	Т.1	Т.2	Т.3		
Відповідь на семінарському занятті	-	5	-		
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Індивідуальна робота	15				
Модулі	Модуль 2 - (30 балів)			Контрольний захід №2	
Загальна кількість балів за модулем №2	30				10
Теми	Т.4	Т.5	Т6		
Відповідь на семінарських заняттях	-	-	5		
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи				
Індивідуальна робота	15				

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях для денної (заочної) форми навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання
3(5)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом з теми, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
2(3)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом з теми, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1(1)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом з теми на достатньому рівні, однак фрагментарно (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

0(0)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або володіє навчальним матеріалом лише на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
------	---

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 10 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичне питання	2
Тестовий блок	5
Задача	3
Всього	10

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичного питання. Проте, при висвітленні питання не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Тестовий блок	5 (10×0,5)

Таблиця 4.6

Критерії оцінювання задачі

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Задачу розв'язано правильно і в повному обсязі. Наведено відповідні пояснення та розрахунки.
2	При розв'язанні задачі не наведено достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

1	При розв'язанні задачі допущено істотні помилки
0	Задачу не розв'язано.

Таблиця 4.7

Критерії оцінювання індивідуальної розрахункової роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5(15)	Роботу виконано правильно і в повному обсязі. Наведено відповідні пояснення та зроблено узагальнені висновки.
3(10)	При виконанні роботи не наведено достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
1(5)	При виконанні роботи допущено істотні помилки, використано неактуальну інформацію.
0(0)	Роботу не виконано.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.8):

Таблиця 4.8

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною Шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і	високий (творчий)	відмінно	зараховано

			нахили.		
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктив но-варіативний)	Добре
70-79	C	Добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
60-69	D	Задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний	середній (репродуктив ний)	Задовільно

			матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.			
50-59	E	Достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
35-49	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			

Результати складання екзамену оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно»).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Перелік засобів оцінювання, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни: екзамен;
тести;
комп'ютерне тестування на платформі MOODLE УДФСУ;
студентські презентації та виступи на семінарах;
розрахункові роботи;
завдання на лабораторному обладнанні;
аналіз конкретних навчальних ситуацій (case study).

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у формі семінарських (практичних) занять, індивідуально-консультаційної роботи, контрольного заходу.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність та види фінансових ризиків.
2. Показники відсоткового ризику.
3. Показники та методи оцінки кредитного ризику.
4. Внутрішні способи зниження фінансових ризиків.
5. Показники та методи оцінки валютного ризику.
6. Зовнішні способи зниження кредитного ризику.
7. Показники та методи оцінки процентного ризику.
8. Застава як спосіб зниження кредитного ризику.
9. Показники та методи оцінки ризику фінансових інвестицій.
10. Сутність, причини та види кредитного ризику.
11. Застава і пов'язані з нею ризики.
12. VaR-технологія оцінки фінансових ризиків.
13. Гарантія та порука як метод зниження кредитного ризику.
14. Методи оцінки валютного ризику.
15. Страхування кредитних ризиків.
16. Методи оцінки фінансових ризиків.
17. Зниження валютного ризику за допомогою деривативів(форвардів, ф'ючерсів, свопів, опціонів).
18. Показники кредитного ризику.
19. Зниження процентного ризику за допомогою деривативів.
20. Методи оцінки кредитного ризику.
21. Зниження інвестиційних ризиків за допомогою деривативів.
22. Дюрація як показник ризику.
23. Лімітування як спосіб зниження фінансових ризиків.
24. Статистичні методи оцінки кредитного ризику.
25. Диверсифікація як спосіб зниження кредитних ризиків.
26. Показники валютного ризику.
27. Створення резервів на покриття фінансових ризиків.
28. Методи оцінки кредитного ризику.
29. VaR-технологія оцінки фінансових ризиків.
30. Диверсифікація як спосіб зниження фінансових ризиків.
31. Зовнішні способи зниження фінансових ризиків.
32. Коефіцієнт чутливості β як показник фінансових ризиків.
33. Валютна позиція як джерело валютного ризику.
34. Відкрита валютна позиція як джерело валютного ризику.
35. Методи зниження кредитного ризику.
36. Врахування ризику у фінансовому ціноутворенні.
37. Сутність та види фінансових ризиків.
38. Диверсифікація як спосіб зниження ринкових ризиків.
39. Методи оцінки кредитного ризику.
40. Диверсифікація як спосіб зниження ринкових ризиків.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Бобиль В. В. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи: монографія / В. В. Бобиль. Дніпропетровськ, 2016. 298 с.
2. Вітлінський В. В. Ризик-менеджмент з використанням MS Excel: навч. посіб. / В. В. Вітлінський, Ю. В. Ігнатова, Н. В. Даценко ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Ф-т інформ. систем і технологій, кафедра екон.-математич. моделювання. Електрон. текстові дані. Київ : КНЕУ, 2017. 203 с.
3. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / За ред. В.В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с.
4. Силантьєв С. О. Міжнародна практика використання похідних фінансових інструментів: монографія / С. О. Силантьєв ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Електрон. текстові дані. Київ : КНЕУ, 2017. 399 с.
5. Шульга Н.П. Управління ризиками банку: навч. посіб. / за наук. ред. Н.П. Шульги. Київ : КНТЕУ, 2016. 627 с.
6. Шульга Н.П. Інтегрована система управління ризиками банку: монографія / за заг. ред. Н.П. Шульги. Київ : КНТЕУ, 2018. 440 с..

Допоміжна

7. Береславська О., Пернарівський О. Аналіз ризику та оцінка ефективності кредитних портфелів банків України // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА , червень 2018. № 9(37). С. 103–110.
8. Пернарівський О., Татяніна С. Принципи та стан формування інформаційних систем управління ризиками в банках України // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. №4(15). URL: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/15_2018/64.pdf

Міжнародні видання

9. A Ghosh. How do derivative securities affect bank risk and profitability? Evidence from the US commercial banking industry // *The Journal of Risk Finance*, 2017.
10. Alexander C. Market Risk Analysis: Volume IV: Value at Risk Models. John Wiley & Sons Ltd, 2008. 494 p.
11. Drobyazko S.; Bondarevska O.; Klymenko D.; Pletenetska S.; Pylypenko O. MODEL FOR FORMING OF OPTIMAL CREDIT PORTFOLIO OF COMMERCIAL BANK. // *Journal of Management Information and Decision Sciences*; Weaverville Том 22, Изд. 4, (2019): 501-506.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
13. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>